

**ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
LGBTQ ΝΕΩΝ
ΑΘΗΝΑΣ**

www.colouryouth.gr

info@colouryouth.gr

facebook.com/ColourYouth

twitter.com/colouryouth

T: +30 694 55 83 395

Υπόψιν της Επιτροπής για τη Σύνταξη
της Εθνικής Στρατηγικής για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+

Αθήνα, 16 Απριλίου 2021

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΘΕΜΑ: Υποβολή Προτάσεων στην *Επιτροπή για τη Σύνταξη της Εθνικής Στρατηγικής για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+*

Εισαγωγή

Με το παρόν υπόμνημα, η Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας καταθέτει τις προτάσεις της σχετικά με τη δημιουργία Εθνικής Στρατηγικής για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Ως ΛΟΑΤΚΙ+ οργάνωση νέων που μετρά 10 χρόνια πορείας, επιθυμούμε να συμβάλλουμε στη δημιουργία αυτής της στρατηγικής με την εμπειρία και τη γνώση μας από τη θεσμική διεκδίκηση των δικαιωμάτων μας, την καταγραφή περιστατικών ομοφοβικής, αμφιφοβικής και τρανσφοβικής βίας, τις ενημερωτικές μας κοινωνικές δράσεις, αλλά και από τα βιώματά μας από την οπτική γωνία των νέων ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων που ζουν στην Ελλάδα σήμερα.

Αναγνωρίζουμε ότι η σύσταση της επιτροπής αυτής έρχεται ως συνέπεια της [Πρώτης Στρατηγικής για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ Ατόμων](#)⁽¹⁾ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ταυτόχρονα όμως πιστεύουμε ότι αποτελεί μια ευκαιρία αναβάθμισης του νομικού πλαισίου που αφορά τα ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιώματα, εδραίωσης πολιτικών που μπορούν να φέρουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα πιο κοντά στην ισότιμη πρόσβαση σε όλες τις ελευθερίες που απολαμβάνουν οι Έλληνες πολίτες αλλά και βελτίωσης της κοινωνικής θέσης της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας στην Ελλάδα σε πολλά επίπεδα.

Η Colour Youth

Η Colour Youth, μέσα από την δεκαετή δράση και την παρουσία της ως οργάνωση στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα της Αθήνας, έρχεται τακτικά σε επαφή με πληθώρα νέων ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων που αναζητούν κοινωνικοποίηση, υποστήριξη, ενδυνάμωση και συμμετοχή σε μια κοινότητα, που σταθερό στόχο έχει την κοινωνική αλλαγή για την συμπερίληψη των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε όλες τις πτυχές της κοινωνίας. Οραματιζόμαστε έναν κόσμο στον οποίο η σεξουαλικότητα, η ταυτότητα και η έκφραση φύλου, τα χαρακτηριστικά φύλου και τα σώματα στην ποικιλία τους μπορούν να εκδηλωθούν και να εκφραστούν χωρίς το φόβο της

κριτικής, της περιθωριοποίησης και της βίας. Σε αυτό τον κόσμο όλα εμείς τα νέα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα θα μπορούμε ελεύθερα να συμμετέχουμε χωρίς διακρίσεις σε κοινότητες και κοινωνίες, ώστε να μπορούμε να ανταποκριθούμε στο μέγιστο των δυνατοτήτων μας, απολαμβάνοντας σεβασμό και θετική αναγνώριση.

Αναγνωρίζοντας ότι η σύνταξη *Εθνικής Στρατηγικής για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+* πρόκειται για μια δυναμικά πολύ σημαντική συγκυρία, με τη δυνατότητα να φέρει αυτό το όραμα ένα βήμα πιο κοντά στην πραγματικότητα, παραθέτουμε παρακάτω τις προτάσεις μας προς την Επιτροπή. Οι προτάσεις επεκτείνονται στους τομείς της Υγείας, της Εκπαίδευσης, της Αστεγίας των ΛΟΑΤΚΙ+ νέων ατόμων, της Νομικής Αναγνώρισης της Ταυτότητας Φύλου και τις διαδικασίες Φυλομετάβασης, του Προσφυγικού, του Γάμου και της Γονεϊκότητας, της Εργασίας και της στήριξης των ΛΟΑΤΚΙ+ κοινοτήτων πανελλαδικά.

Υγεία

Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή δεν απολαμβάνουν ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας με το σύνολο των πολιτών. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι δεν υπάρχει σχετικός νόμος απαγόρευσης των διακρίσεων στη βάση του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας, της έκφρασης και των χαρακτηριστικών φύλου στον τομέα της υγείας, γεγονός που ενισχύει την ευαλωτότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε θέματα που αφορούν την υγεία, τόσο σωματική όσο και ψυχική. Σε ακόμη δυσμενέστερη θέση βρίσκονται τα τρανς άτομα, τα οποία πολλές φορές έρχονται αντιμέτωπα με άρνηση υπηρεσιών υγείας ή αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην παροχή τους εξαιτίας της ταυτότητας φύλου τους⁽²⁾, αλλά και τα άτομα που ζουν με τον HIV, ο οποίος πλήττει δυσανάλογα τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα. Επιπλέον, υφίσταται ακόμα η αναχρονιστική απαγόρευση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από την αιμοδοσία, παρά την κριτική που έχει ασκηθεί στο δια βίου αποκλεισμό τους^{(3), (4), (5)}. Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει στις **θεραπείες “μεταστροφής”**, δηλαδή τις ψευδοεπιστημονικές πρακτικές που στοχεύουν στην “αλλαγή” του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου ενός ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμου. Σύσταση για την απαγόρευση των θεραπειών μεταστροφής έχει γίνει με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου [“European Parliament resolution of 11 March 2021 on the declaration of the EU as an LGBTIQ Freedom Zone \(2021/2557\(RSP\)\)”](#)⁽⁶⁾. Στην Ελλάδα θεραπείες μεταστροφής πραγματοποιούνται πολλές φορές από ειδικούς ψυχικής υγείας ή ιερείς, όπως αναφέρει και η οργάνωση [Orlando LGBT+](#)⁽⁷⁾.

Θεωρούμε αυτονόητο ότι σε μια δημοκρατική κοινωνία πρέπει να εξασφαλίζεται η ισότιμη και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών ψυχικής, σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας. Με βάση τα παραπάνω, προτείνουμε:

- **Κατάργηση του αποκλεισμού των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από την αιμοδοσία**, στον Κανονισμό Αιμοδοσίας και διαγραφή της σχετικής αναφοράς από το δελτίο ιστορικού αιμοδότη, σε εναρμόνιση με τις Ευρωπαϊκές Κοινοτικές Οδηγίες 2004/33/ΕΚ⁽⁸⁾ και 2002/98/ΕΚ⁽⁹⁾, που αναγνωρίζονται από την Ελληνική Πολιτεία στο ΦΕΚ Α 195/2005

(Προεδρικό διάταγμα 138/2005)⁽¹⁰⁾, αλλά δεν εφαρμόστηκαν στον κανονισμό. Επιπλέον, προτείνουμε την κατάλληλη εκπαίδευση του προσωπικού αιμοδοσίας στη λήψη ιστορικού σεξουαλικών συμπεριφορών και την τροποποίηση του Δελτίου Ιστορικού Αιμοδότη για την διευκόλυνση των ιατρών αιμοδοσίας στη λήψη του σεξουαλικού ιστορικού, με σεβασμό στο σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου του δότη.

- Τη δημιουργία προγραμμάτων **κατάρτισης και ευαισθητοποίησης για τους επαγγελματίες υγείας** σε θέματα που αφορούν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και τα ζητήματα υγείας που αντιμετωπίζουν σε αυξημένο βαθμό συγκριτικά με το γενικό πληθυσμό.
- Τη σύνταξη δεσμευτικών πολιτικών και οδηγιών για την **εισαγωγή των τρανς ατόμων σε θάλαμο νοσοκομείου** σύμφωνα με την ταυτότητα φύλου τους, ακόμα και πριν την αλλαγή της καταχώρησης του φύλου τους στα επίσημα έγγραφά τους.
- Την **απαγόρευση πρακτικών ακρωτηριασμού και "κανονικοποίησης"** όπως οι εγχειρήσεις γεννητικών οργάνων, ψυχολογικές και άλλες ιατρικές θεραπείες, συμπεριλαμβανομένων και των θανατώσεων intersex βρεφών, όταν δεν συντρέχουν σοβαροί άλλοι λόγοι. **Να απαιτείται η συγκατάθεση των intersex προσώπων** για κάθε ιατρική πρακτική και ιδίως για επεμβάσεις στειρώσεως.
- Την απαγόρευση των **θεραπειών "μεταστροφής"** και την πρόβλεψη κυρώσεων.
- Εκπόνηση **Εθνικού Σχεδίου Δράσης** με πόρους και μετρήσιμους στόχους σχετικά με τον **HIV** στην Ελλάδα, σε συνεργασία με εξειδικευμένους φορείς όπως ο Σύλλογος Οροθετικών Ελλάδας - Θετική Φωνή.
- Επέκταση του νόμου 4443/2016 για την εφαρμογή της **Αρχής της Ίσης Μεταχείρισης**⁽¹¹⁾ στον τομέα της υγείας (βλ. επίσης και "Εκπαίδευση").
- Στηριξη του ΚΕΘΕΑ μέσω της δημιουργίας προγραμμάτων, και ενίσχυσης υφιστάμενων προγραμμάτων, **θεραπείας/διαχείρισης του εθισμού** με έμφαση σε φαινόμενα που αντιμετωπίζουν δυσανάλογα τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα (π.χ. chemsex)
- Τέλος, θεωρούμε **επιτακτική** την πάγια κρατική χρηματοδότηση της **γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης νέων ΛΟΑΤΚΙ 11528 - Δίπλα Σου**⁽¹²⁾, που προσφέρει αναγκαίες και αναντικατάστατες υπηρεσίες για την ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα της Ελλάδας και προς το παρόν έχει διακόψει τη λειτουργία της.

Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση δεν είναι προνόμιο· είναι δικαίωμα και κατοχυρώνεται στο ελληνικό Σύνταγμα. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση αναφέρεται σε διεθνείς συμβάσεις που έχει επικυρώσει η Ελλάδα, όπως το [Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα](#)⁽¹³⁾, καθώς και η [Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού](#)⁽¹⁴⁾. Για τη διασφάλισή της δεν αρκεί μόνο η παροχή της, αλλά και η βελτιστοποίηση των συνθηκών υπό τις οποίες πραγματοποιείται.

Ο χώρος της εκπαίδευσης είναι ένα από τα κρισιμότερα σημεία όπου χρειάζονται ριζικές βελτιώσεις για την ευημερία και την ισότιμη συμμετοχή των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, καθώς είναι ένας από τους πρώτους χώρους μέσα στους οποίους ένα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο αναγνωρίζει

την ταυτότητά του και κοινωνικοποιείται με αυτήν. Παράλληλα, είναι ένας χώρος από τον οποίο απουσιάζει οποιαδήποτε μέριμνα για την αποδοχή, την ασφαλή διερεύνηση αυτών των ταυτοτήτων, την υποστήριξη των ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιών που βρίσκονται συνήθως σε ευάλωτη κατάσταση, την ύπαρξη θετικών προτύπων για αυτά, την ισότιμη συμμετοχή τους στην εκπαίδευση αλλά και την ευαισθητοποίηση όλων των μελλοντικών πολιτών για τη σημασία της προστασίας των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Η Ελλάδα οφείλει να σεβαστεί την [Αρχή 16 της Yogyakarta](#)⁽¹⁵⁾, καθώς και τις συστάσεις της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τα κράτη-Μέλη, όπως η σύσταση [CM/Rec\(2010\)5](#)⁽¹⁶⁾ για την καταπολέμηση των διακρίσεων βάσει σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου και η σύσταση [CM/Rec\(2016\)7](#)⁽¹⁷⁾ για την πρόσβαση των νέων στα δικαιώματά τους. Η Colour Youth έχει συμμετάσχει μαζί με άλλες ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις στη συγγραφή [κατευθυντήριων γραμμών για τη διαχείριση ΛΟΑΤΚΙ+ ζητημάτων στη σχολική ζωή](#)⁽¹⁸⁾ υπό την ηγεσία του Πολύχρωμου Σχολείου και έχει ασχοληθεί με ποικίλες άλλες δράσεις για την εκπαίδευση.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, ενδεικτικά προτείνουμε:

- Την κατάλληλη **εκπαίδευση των εκπαιδευτικών** όλων των βαθμίδων σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και έκφρασης φύλου με έμφαση στα δικαιώματα και τις ανάγκες των ΛΟΑΤΚΙ+ μαθητών/μαθητριών.
- Εισαγωγή μαθημάτων για την **σεξουαλική αγωγή**, τις διάφορες σεξουαλικότητες και την ταυτότητα φύλου, με ορθή και αμερόληπτη γλώσσα και ορολογία, σύμφωνα με το Άρθρο 11 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη. Η σεξουαλική αγωγή θα πρέπει να γίνεται με κατάλληλο τρόπο σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και ανεξαρτήτως ειδικότητας, όλες/οι οι συμμετέχουσες/οντες εκπαιδευτικοί να έχουν λάβει την κατάλληλη εκπαίδευση για να ανταποκριθούν στις ανάγκες των ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιών.
- Την σύσταση **δεσμευτικών πολιτικών και οδηγιών** προς όλα τα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό μπορεί να γίνει με τη μορφή εγκυκλίου που να ακολουθεί τις κατευθυντήριες γραμμές⁽¹⁸⁾ που αναφέρθηκαν προηγουμένως. Πρέπει να καθίσταται σαφές ότι δεν επιτρέπονται οι διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου μέσα στον χώρο της εκπαίδευσης, όπως και ομο-τρανσφοβικές δηλώσεις ή και ρητορική μίσους από εκπαιδευτικούς. Παράλληλα, προτείνουμε τη σύσταση **αμερόληπτης αρχής** που να **εξετάζει σχετικές καταγγελίες** προερχόμενες από μαθήτρια/μαθητή ή το προσωπικό του σχολείου και να διασφαλίζει την συμπεριληπτικότητα και την ασφάλεια του σχολικού κλίματος σε όλα τα σχολεία της επικράτειας.
- Επέκταση του Ν. 4443/2016 για την εφαρμογή της **Αρχής της Ίσης Μεταχείρισης**⁽¹¹⁾ στον τομέα της εκπαίδευσης (βλ. επίσης και “Υγεία”).
- Τη χρήση ορθής και αμερόληπτης **γλώσσας και ορολογίας** στα εκπαιδευτικά βιβλία, ώστε να διατηρείται ισορροπία ως προς το φύλο (gender balance) και να μην αναπαράγονται ετεροκανονικά, πατριαρχικά, σεξιστικά ή cis-σεξιστικά στερεότυπα.
- Παράλληλα, την ύπαρξη **θετικών προτύπων** για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και την αναφορά σε γνωστά ΛΟΑΤΚΙ+ πρόσωπα και σε ιστορικά γεγονότα του ΛΟΑΤΚΙ+ κινήματος.

- Την **αναθεώρηση ή απόσυρση**, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, **συγγραμμάτων** όπου αναπαράγονται απαρχαιωμένες αντιλήψεις, στερεότυπα και προκαταλήψεις για το φύλο, κωδικοποιημένες έμφυλες συμπεριφορές και μονολιθικά πρότυπα οικογένειας και συντροφικότητας. Τέτοιες αναπαραστάσεις είναι κακοποιητικές και επικίνδυνες ειδικά για τα ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιά αλλά όχι μόνο, καθώς εδραιώνουν και εντείνουν ετεροκανονικές και cis-κανονικές αντιλήψεις.
- Τη **συστηματική μελέτη του σχολικού κλίματος** με σαφή αναφορά στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, στα πρότυπα της αμερικάνικης οργάνωσης [GLSEN](#)⁽¹⁹⁾, προσπάθεια την οποία η Colour Youth ξεκίνησε με την δική μας [Πρώτη Πανελλαδική Έρευνα για το Σχολικό Κλίμα](#)⁽²⁰⁾, στην οποία παραπέμπουμε για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την κατάσταση των ελληνικών σχολείων αλλά και για σχετικές προτάσεις.
- Τέλος, τη διερεύνηση της ισότιμης πρόσβασης για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και της προστασίας τους από διακρίσεις στο χώρο της **τριτοβάθμιας εκπαίδευσης**.

Νεαρά ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και αστεγία

Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και ειδικότερα τα νέα σε ηλικία, έρχονται συχνότερα αντιμέτωπα με την έλλειψη σταθερής και ασφαλούς στέγης που σχετίζεται με φαινόμενα ενδοοικογενειακής βίας και εκδίωξης από την οικογενειακή στέγη αλλά και των διακρίσεων που υφίστανται στον τομέα της εργασίας και της εύρεσης κατοικίας (ενδεικτικά, παραπέμπουμε στην οργάνωση [The Trevor Project](#)⁽²¹⁾). Τέτοιες συνθήκες αβεβαιότητας γίνονται εμπόδιο στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και τα εκθέτουν σε συνθήκες επικίνδυνες για τη σωματική και ψυχική τους υγεία, με κίνδυνο να επηρεαστεί σοβαρά και η μελλοντική τους ζωή. Ιδιαίτερα τα τρανς άτομα, ανεξαρτήτως ηλικίας, είναι ευάλωτα σε αυτόν τον αποκλεισμό. Η Πολιτεία οφείλει να δράσει άμεσα με **καταγραφή** του φαινομένου και **προγράμματα πρόληψης και ανακούφισης** της αστεγίας.

Παράλληλα, είναι επιτακτική η ανάγκη για δημιουργία **ξενώνων** αστέγων ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, και **ιδιαίτερα ΛΟΑΤΚΙ+ ανηλίκων και νέων ενηλίκων** που επιβαρύνονται δυσανάλογα σε σχέση με τον υπόλοιπο πληθυσμό με στεγαστική επισφάλεια, λόγω των συνθηκών που αναφέρθηκαν. Η οργάνωσή μας έρχεται δυστυχώς συχνά σε επαφή με νεαρά, ακόμα και ανήλικα πρόσωπα που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης αναζήτησης στέγης λόγω ενδοοικογενειακής κακοποίησης. Είναι ένα εν πολλοίς αφανές φαινόμενο και γι' αυτό θέλουμε να τονίσουμε ότι πρέπει να βρεθεί **ψηλά στις προτεραιότητες της εθνικής στρατηγικής για την ισότητα**.

Νομική Αναγνώριση Ταυτότητας Φύλου

Παρότι το νομικό πλαίσιο για τη Νομική Αναγνώριση Ταυτότητας Φύλου αναθεωρήθηκε το 2017⁽²²⁾, απαιτούνται ακόμη πολλά βήματα μέχρι να θεωρηθεί ότι τα τρανς άτομα έχουν πρόσβαση σε μια φιλική και προσιτή διαδικασία αλλαγής της καταχώρησης του

φύλου στα επίσημα έγγραφά τους. Κατ' αρχάς, ένα προοδευτικό πλαίσιο θα έπρεπε να βασίζεται στον αυτοπροσδιορισμό του ατόμου αντί να απαιτείται η "έγκριση" του φύλου του από ένα δικαστήριο. Η σημερινή διαδικασία είναι σαφώς παραβιαστική για το άτομο, που καλείται να αποδείξει το φύλο με το οποίο ταυτίζεται. Άλλες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα τρανς άτομα σήμερα σχετίζονται με το υψηλό κόστος της δικαστικής διαδικασίας, το μεγάλο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την ολοκλήρωσή της και την άγνοια του προσωπικού των δημόσιων υπηρεσιών στις οποίες χρειάζεται να απευθυνθούν.

Επιπλέον, τα ανήλικα τρανς άτομα κάτω των 15 ετών δεν έχουν αυτή τη στιγμή πρόσβαση στη διαδικασία αλλαγής των εγγράφων τους, γεγονός που δυσχεραίνει την καθημερινότητά τους στις συναναστροφές με τον κοινωνικό τους περίγυρο, το σχολείο και τις δημόσιες υπηρεσίες. Πρέπει να σημειωθεί ότι επειδή οι τίτλοι σπουδών (Απολυτήριο Δημοτικού, Γυμνασίου, Λυκείου, Πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) εκδίδονται μόνο μία φορά, είναι πολύ σημαντικό να αναγράφεται το όνομα που το ίδιο άτομο επιθυμεί. Η αναμονή μέχρι τη συμπλήρωση των 15 (ή 18, χωρίς γονική συναίνεση) ετών, οι επιπλέον προϋποθέσεις για ανήλικα τρανς άτομα και η χρονοβόρα διαδικασία που προβλέπει το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο αποτρέπουν τα νέα τρανς άτομα από την ισότιμη πρόσβαση στο αγαθό της παιδείας.

Όσον αφορά τα μη δυικά (non-binary) άτομα, δηλαδή τα άτομα που δεν αυτοπροσδιορίζονται με κάποιο φύλο του διπόλου άνδρας - γυναίκα, δεν υπάρχει η δυνατότητα τα επίσημα έγγραφά τους να αντικατοπτρίζουν την ταυτότητα φύλου τους. Καλούνται να επιλέξουν μεταξύ του φύλου που τους αποδόθηκε στη γέννηση ή του "αντίθετου" στο πλαίσιο αυτού του διπόλου, χωρίς καμία από τις επιλογές αυτές να τα εκφράζει απόλυτα.

Με βάση τα παραπάνω, προτείνουμε:

- Διοικητική διαδικασία αλλαγής του φύλου, ονόματος και επιθέτου των εγγράφων και **αποδέσμευση των δικαστηρίων.**
- Για όσο παραμένει δικαστική η διαδικασία, να υπάρχει η δυνατότητα παροχής **δωρεάν νομικής υποστήριξης** στα άτομα που αιτούνται την αλλαγή της καταχώρησης του φύλου στα επίσημα έγγραφα τους.
- Την **κατάλληλη εκπαίδευση των δημοσίων υπαλλήλων** που εμπλέκονται στις διαδικασίες ώστε να δημιουργηθεί ένα ασφαλές και φιλικό προς τα τρανς άτομα περιβάλλον.
- **Άρση του περιορισμού ηλικίας**, πρόσβαση ατόμων κάθε ηλικίας στη διαδικασία αλλαγής των εγγράφων.
- Κατάργηση της προϋπόθεσης να είναι το άτομο **άγαμο.**
- Θεσμοθέτηση **τρίτης επιλογής για το φύλο** για να καλύπτονται τα άτομα που δεν αυτοπροσδιορίζονται ως άνδρες ή γυναίκες. Η επιλογή αυτή μπορεί να χρησιμοποιείται και για intersex άτομα μέχρι εκείνα να μπορούν να επιλέξουν, αν αυτό επιθυμούν.

Διαδικασία φυλομετάβασης

Συγκεκριμένα για την βελτίωση των διαδικασιών φυλομετάβασης, προτείνουμε:

- Την πλήρη **ασφαλιστική κάλυψη** όλων των διαδικασιών φυλομετάβασης (ορμονοθεραπείας, χειρουργικών επεμβάσεων κ.α.), ειδικά σε ανασφάλιστα τρανς άτομα, καθώς οι διακρίσεις και οι αποκλεισμοί από την εργασία είναι πολύ συχνά φαινόμενα για τα τρανς άτομα.
- Δημιουργία μηχανισμού ελέγχου και ενστάσεων για τις αποφάσεις των επιστημόνων υγείας σχετικά με τη διαδικασία επαναπροσδιορισμού φύλου.
- Επαρκή **ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του προσωπικού** που ασχολείται με τις διαδικασίες φυλομετάβασης, ώστε τα τρανς άτομα να αντιμετωπίζονται με σεβασμό από ειδικευμένους/ες επαγγελματίες υγείας
- Δημιουργία, μέσω του ΕΣΥ, **ασφαλή οδηγού** για τα άτομα που επιθυμούν να μπουν στη διαδικασία επαναπροσδιορισμού φύλου, που θα περιέχει τις κλινικές-νοσοκομεία με ειδικούς ιατρούς.

ΛΟΑΤΚΙ+ πρόσφυγες

Το δικαίωμα ενός ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμου να ζητήσει διεθνή προστασία λόγω δίωξης του για τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου του περιγράφεται, μεταξύ άλλων, στην [Αρχή 23 της Yogyakarta^{\(15\)}](#), τις [Οδηγίες για την Διεθνή Προστασία Νο.9^{\(23\)}](#) της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες, αλλά και την ευρωπαϊκή οδηγία [2011/95/ΕΕ^{\(24\)}](#). Οι διώξεις που ένα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο μπορεί να υφίσταται πολλές φορές αποτελεί την βάση της αίτησής του για άσυλο, κάτι που αναγνωρίζεται ως κριτήριο απόδοσης προστασίας στο Ν.4636/2019⁽²⁵⁾.

Ενώ, λοιπόν, η ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα αναγνωρίζεται ως αιτία που μπορεί να οδηγήσει στη λήψη διεθνούς προστασίας, δεν λαμβάνεται υπόψη στον χαρακτηρισμό των **“ευάλωτων”** ατόμων (Άρθρο 58§1). Η Colour Youth έχει καταγράψει βαρύτατα περιστατικά στα οποία **ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα που διέμεναν σε δομές φιλοξενίας δέχτηκαν βία**, συμπεριλαμβανομένων ξυλοδαρμών και βιασμών, από ενοίκους των δομών, ενώ τα μέτρα για την προστασία τους αποδείχτηκαν ανεπαρκή. Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι οι διώξεις που δέχονται τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα που αιτούνται άσυλο, θύματα στίγματος, βίας και κακοποίησης, τείνουν να διατηρούνται στις κοινότητες που δημιουργούνται μέσα σε μαζικούς χώρους διαμονής, όπως τα κέντρα κράτησης, όπου τα φαινόμενα βίας εύκολα αναπαράγονται και περνούν απαρατήρητα, και σε καμία περίπτωση δεν εκλείπουν με την άφιξή τους στην χώρα μας. Μέσα από την δράση μας στην υποστήριξη των αιτημάτων ΛΟΑΤΚΙ προσφύγων, έχουμε ακούσει αυτοπροσώπως μαρτυρίες ατόμων από πληθώρα χωρών, που **αναγκάζονταν να αποκρύψουν με ιδιαίτερη προσοχή την ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητά τους στην Ελλάδα**, φοβούμενα για την **ασφάλειά** τους. Θεωρούμε, επομένως πως η μη-συμπερίληψη των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στις κατηγορίες ευάλωτων ατόμων είναι μία **σοβαρή παράλειψη**, η οποία μάλιστα αντιβαίνει στις [οδηγίες του IASC \(Inter-Agency Standing Committee\)^{\(26\)}](#) σχετικά με την πρόληψη της έμφυλης βίας στις ανθρωπιστικές

δράσεις. Στις εν λόγω οδηγίες τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα συμπεριλαμβάνονται στις “ομάδες που βρίσκονται σε κίνδυνο” (At-risk groups, σελ.12) με πολλά παραδείγματα βίας που μπορεί να δεχτούν, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης. Ο έως τώρα αποκλεισμός αυτών των ατόμων από αυτές δομές για θύματα έμφυλης βίας, έχει οδηγήσει μέχρι και σε φαινόμενα όπου περιστατικά παρενόχλησης φτάνουν μέχρι τον βιασμό πριν γίνει αποδεκτή η φιλοξενία του ατόμου σε ειδική δομή, σύμφωνα με ανεκδοτολογικές μαρτυρίες που έχουν πέσει στην αντίληψη της οργάνωσής μας.

Ίσως όμως η πιο επικίνδυνη ρύθμιση για την προστασία της ζωής των ΛΟΑΤΚΙ+ αιτούντων ασύλου να είναι η ταχύρρυθμη εξέταση των υποθέσεων τους εάν προέρχονται από τις λεγόμενες “ασφαλείς χώρες καταγωγής” (ΚΥΑ σε ΦΕΚ Β' 4907/31.12.2019)⁽²⁷⁾. Είναι **αδιανόητο** και απόλυτα εξοργιστικό να επισπεύδονται οι διαδικασίες αξιολόγησης της αίτησης ασύλου ατόμων που προέρχονται από χώρες όπως η **Γκάνα, η Σενεγάλη, το Τόγκο, η Γκάμπια, το Μαρόκο, η Αλγερία, η Τυνησία**, όπου η ομοφυλοφιλία είναι **παράνομη**⁽²⁸⁾ και τιμωρείται με **φυλάκιση ή θάνατο**. Οι παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ανεπίτρεπτο να εξετάζονται μόνο υπό το πρίσμα της εμπόλεμης σύρραξης, με καταφανή περιφρόνηση για την ασφάλεια και την αξιοπρέπεια των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

Με βάση τα παραπάνω, προτείνουμε:

- Επέκταση του Ν.4636/2019⁽²⁵⁾, Άρθρο 58§1, ώστε να συμπεριλαμβάνει την ιδιότητα ενός ατόμου ως ΛΟΑΤΚΙ+ στα **κριτήρια ευαλωτότητας**. Για περισσότερες προτάσεις για τροποποιήσεις του εν λόγω νόμου παραπέμπουμε στις [σχετικές προτάσεις](#)⁽²⁹⁾ που είχε καταθέσει η οργάνωσή μας στη δημόσια διαβούλευση.
- Οι ΛΟΑΤΚΙ+ αιτούντες ασύλου πρέπει να έχουν τη δυνατότητα **να μεταφέρονται** σε μονό δωμάτιο, σε άλλο κέντρο υποδοχής ή **σε ασφαλή χώρο** εντός της δομής αν δέχονται παρενοχλήσεις ή βία. Οι δομές να απαρτίζονται από εκπαιδευμένο προσωπικό, φιλικό προς τη ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες. Οι παραβάτες να μεταφέρονται, εναλλακτικά, σε άλλο κέντρο υποδοχής. Να δημιουργηθεί ένα κατάλληλο και αποτελεσματικό **σύστημα υποβολής καταγγελιών για την αντιμετώπιση της παρενόχλησης και της βίας κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ αιτούντων** στα κέντρα υποδοχής. Επέκταση των υπηρεσιών που προσφέρονται μέσα στις δομές φιλοξενίας για θύματα ενδοοικογενειακής/έμφυλης βίας και στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.
- **Ευαισθητοποίηση** όλου του προσωπικού στην **Υπηρεσία Ασύλου** ώστε να γνωρίζει πώς να αντιμετωπίσει ένα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο, ειδικά των κριτών στη διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων, ώστε **να μην χρησιμοποιούν υποκειμενικά κριτήρια** αξιολόγησης, σύμφωνα και με την [Οδηγία νο.9 της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες](#)⁽²³⁾. Παραδείγματα χρήσης υποκειμενικών κριτηρίων που έχουν αναφερθεί είναι: στερεότυπα σχετικά με την συμπεριφορά, ψυχολογικοποίηση της έμφυλης ταυτότητας και απαιτήσεις ιατρικών, ψυχολογικών και ψυχιατρικών εγγράφων, ερωτήσεις σχετικά με τις σεξουαλικές προτιμήσεις κατά την σεξουαλική πράξη, κ.ά., πράγμα όχι μόνο προσβλητικό για την αξιοπρέπειά του ατόμου αλλά και για την ανθρώπινη λογική.
- Η ταυτοποίηση του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου **πρέπει να βασίζεται στον αυτοπροσδιορισμό** του αιτούντος ασύλου και να μην

λαμβάνεται υπόψη η προγενέστερη αποκάλυψη της ταυτότητάς του στη χώρα προέλευσης ή η προγενέστερη οικογενειακή του κατάσταση.

- Έμπρακτη και ρητή εξαίρεση των ΛΟΑΤΚΙ+ αιτούντων ασύλου από τις προβλέψεις για τις “ασφαλείς χώρες καταγωγής”.
- Την υλοποίηση καμπάνιας και δράσεων ευαισθητοποίησης στις ευρύτερες κοινότητες προσφύγων και αιτούντων ασύλου, ιδίως μέσα στις δομές στέγασης, για την καταπολέμηση αυτών των φαινομένων.
- Τέλος, προτείνουμε την συνεργασία και έμπρακτη υποστήριξη από το κράτος με οργανώσεις ΛΟΑΤΚΙ+ προσφύγων, όπως η [Emantes](#)⁽³⁰⁾, καθώς και με φορείς υποστήριξής τους, όπως το [Za'atar](#)⁽³¹⁾ και το [Safeplace](#)⁽³²⁾, για την καλύτερη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους.

Ισότητα στο γάμο και γονεϊκότητα

Δεν θα επεκταθούμε πολύ για την επιτακτική ανάγκη της ισότιμης πρόσβασης στον γάμο και στην τεκνοθεσία για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και τα ομόφυλα ζευγάρια, καθώς αποτελεί πάγιο αίτημα όλης της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και θεωρούμε ότι ήδη αποτελεί μεγάλη παράλειψη και καθυστέρηση της Πολιτείας. Ήδη μεγάλος αριθμός ομόφυλων ζευγαριών που μεγαλώνουν παιδιά στην χώρα είναι έκθετος σε μεγάλη επισφάλεια λόγω αυτής τη διάκρισης. Συντασσόμαστε με όλες τις υπόλοιπες ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις στη διεκδίκηση αυτού του θεμελιώδους για την ισότητα και την κοινωνική αποδοχή δικαιώματος και με τη σειρά μας, προτείνουμε:

- Αναγνώριση για όλα τα ζευγάρια, ανεξαρτήτως φύλου των συντρόφων, του δικαιώματος στον **πολιτικό γάμο**, με πλήρη δικαιώματα (παροχές εγγάμων, επιδόματα, γονικές άδειες, επιμέλειες τέκνων, δικαιώματα τεκνοθεσίας, συνταξιοδότησης, κληρονομιάς και λοιπών φορολογικών ζητημάτων).
- Καμία αρνητική διάκριση σε θέματα **τεκνοθεσίας, υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, αναδοχής και παρένθετης μητρότητας** λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου των υποψηφίων θετών γονιών.
- Όπως αναφέρουμε και στο τμήμα της Νομικής Αναγνώρισης Ταυτότητας Φύλου, θα πρέπει τα στοιχεία του τρανς γονέα, σε περίπτωση ανανέωσης εγγράφων, να μεταβάλλονται αντίστοιχα και στα έγγραφα των τέκνων.

Εργασία

Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την ευρωπαϊκή οδηγία για την απαγόρευση των διακρίσεων με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα, την έκφραση και τα χαρακτηριστικά φύλου (N.4443/2016)⁽¹¹⁾ προσφέρει το τυπικό υπόβαθρο για τη δίκαιη μεταχείριση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στον εργασιακό χώρο. Παρόλα αυτά, αποδεικνύεται ανεπαρκής στην ουσιαστική αντιμετώπιση των διακρίσεων, αφού τα ΛΟΑΤΚΙ+

άτομα υφίστανται αποκλεισμούς λόγω προκαταλήψεων τόσο στην ίδια την εύρεση εργασίας όσο και στην εκπαίδευση και κατάρτιση, όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα.

Κατά συνέπεια, προτείνουμε:

- Δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού **αξιολόγησης της εφαρμογής** του νόμου κατά των διακρίσεων με συστηματική καταγραφή των περιστατικών και δημοσίευση των στατιστικών στοιχείων.
- Σύσταση ειδικών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης του ΟΑΕΔ τα οποία να απευθύνονται σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.
- Τη μεταβολή του νομικού πλαισίου για τη σεξεργασία, δεδομένου ότι πολλά ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα εργάζονται στο σεξ, συχνά ακριβώς λόγω των αποκλεισμών στην αγορά εργασίας και στην κατάρτιση. Οι όποιες μεταβολές θα πρέπει να διαμορφωθούν σε συνεργασία με άτομα που ασκούν το επάγγελμα και την κοινωνία των πολιτών, με στόχο την κατάρτιση μιας ελευθεριακής και σύγχρονης νομοθεσίας και με κεντρικό άξονα την προστασία των ατόμων που ασκούν σεξεργασία.

Έμπρακτη στήριξη της δημιουργίας ΛΟΑΤΚΙ+ κοινοτήτων σε όλη την επικράτεια

Τέλος, θα θέλαμε να αναφερθούμε σε μια πολύ σημαντική παράμετρο για την ενδυνάμωση και την ανάπτυξη των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων της χώρας, η οποία ξεφεύγει από νομικές και τυπικές ρυθμίσεις αλλά είναι ουσιαστικής σημασίας. Εάν η ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων αποτελέσει πραγματικά εθνική στρατηγική, τότε θα πρέπει η Πολιτεία να δείχνει έμπρακτη στήριξη στη δημιουργία κοινοτήτων, σε οποιοδήποτε μέρος της Ελλάδας υπάρχει τέτοια πρόθεση από μέλη της κοινωνίας και σε οποιαδήποτε κλίμακα. Θα πρέπει να ενισχύονται οι προσπάθειες κοινωνικοποίησης, έκφρασης και πολιτιστικής ανάπτυξης τοπικών ΛΟΑΤΚΙ+ κοινοτήτων, που πολύ συχνά δεν τους επιτρέπεται να εκφραστούν, να συννευρευθούν και να δημιουργήσουν, λόγω του εχθρικού κλίματος και των συντηρητικών αντανakλαστικών της ευρύτερης κοινωνίας. Πολύ συχνά αυτή η εχθρότητα έχει το πρόσωπο των αρχών ή της τοπικής αυτοδιοίκησης, που μπορεί να φέρνουν εμπόδια στη διεξαγωγή πολιτιστικών εκδηλώσεων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, παρελάσεων υπερηφάνειας (τα γνωστά και ως Pride) κλπ., ή απλά να μην παρέχουν υποστηρικτικές συνθήκες για την ανάπτυξη οργανώσεων και ομάδων. Αυτό στερεί από πολλά ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, ειδικά όσα δε μένουν σε μεγάλες πόλεις, το δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, αλλά και την πρόσβαση σε ένα υποστηρικτικό περιβάλλον.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, μερικές προτάσεις για την έμπρακτη υποστήριξη των ΛΟΑΤΚΙ+ κοινοτήτων είναι:

- Παροχή υλικής υποστήριξης από φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και δημοτικά κέντρα, όπως πρόσβαση σε αίθουσες εκδηλώσεων, προτζέκτορες, προώθηση στους ιστοχώρους, κλπ. προς νεοφυείς/εκκολαπτόμενες οργανώσεις, ομάδες και κοινότητες ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

- Υποστήριξη και όχι εχθρότητα προς τυχόν πολιτιστικά ή καλλιτεχνικά δρώμενα, παρελάσεις υπερηφάνειας (pride), κλπ.
- Καμπάνιες υποστήριξης για ενίσχυση της ορατότητας και της αποδοχής, σε επίπεδο δήμων και κοινοτήτων.
- Ενθάρρυνση και υποστήριξη της δημιουργίας σχολικών οργανώσεων (θεσμός για τον οποίο μάλιστα υπάρχει νομικό κενό στη Ελλάδα) ΛΟΑΤΚΙ+ μαθητριών/ών και υποστηρικτών τους.
- Προστασία τέτοιων δράσεων από επιθέσεις μίσους.

Επίλογος

Ευχόμαστε το έργο της επιτροπής να αποφέρει καρπούς και να παράξει ουσιαστικές λύσεις για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στο σύνολο του πληθυσμού της χώρας μας. Ευελπιστούμε να δούμε τις προτάσεις που περιλαμβάνονται σε αυτό το υπόμνημα, καθώς και τις προτάσεις των υπόλοιπων ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεων τις οποίες στηρίζουμε ακόμα και αν δεν αναφερθήκαμε σε αυτές, να συμπεριλαμβάνονται στην εθνική στρατηγική που θα σχεδιαστεί και τελικά να υλοποιούνται, συμβάλλοντας στην κοινωνική αλλαγή προς όφελος της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας αλλά και όλης της κοινωνίας. Είμαστε στη διάθεσή σας για οποιοσδήποτε διευκρινίσεις σχετικά με τις παραπάνω προτάσεις ή με άλλες θέσεις και δράσεις της οργάνωσής μας.

Πηγές

- (1) Ένωση ισότητας: Η Επιτροπή παρουσιάζει την πρώτη της στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ στην ΕΕ | Greece. (2020). Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από https://ec.europa.eu/greece/news/20201112_4_el
- (2) Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών. (2020). ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ: Θέμα: «Ερώτηση 18 βουλευτών με θέμα την ισότιμη πρόσβαση των τρανς και ίντερσεξ προσώπων στις υπηρεσίες υγείας χωρίς διακρίσεις». Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://tgender.gr/deltio-ty pou-erotisi-18-voyleyton-me-thema-tin-isotimi-prosvasi-ton-trans-kai-intersex-prosopon-stis-ypiresies-ygeias-choris-diakriseis/>
- (3) Vamvakas EC. Relative risk of reducing the lifetime blood donation deferral for men who have had sex with men versus currently tolerated transfusion risks. *Transfus Med Rev.* 2011 Jan;25(1):47-60. doi: 10.1016/j.tmr.2010.08.006. PMID: 21134626.
- (4) Vamvakas EC. Why are all men who have had sex with men even once since 1977 indefinitely deferred from donating blood? Editorial. *Transfusion.* 2009, 49:1037–1042
- (5) Galarnau C. Blood donation, deferral, and discrimination: FDA donor deferral policy for men who have sex with men. *Am J Bioeth.* 2010 Feb;10(2):29-39. doi: 10.1080/15265161.2010.520590. PMID: 20131170.
- (6) Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2021). European Parliament resolution of 11 March 2021 on the declaration of the EU as an LGBTIQ Freedom Zone (2021/2557(RSP)). Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0089_EN.html
- (7) Orlando LGBT+. (2020). Η ταυτότητα μου δε θέλει αλλαγή: Τέλος στις θεραπείες μεταστροφής στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://orlandolgbt.gr/i-taytotita-moy-de-thelei-allagi-telos-s/>
- (8) Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: ΟΔΗΓΙΑ 2004/33/ΕΚ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 22ας Μαρτίου 2004 για την εφαρμογή της οδηγίας 2002/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά ορισμένες τεχνικές απαιτήσεις για το αίμα και τα συστατικά του αίματος (2004). Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0033&from=FR>
- (9) Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: ΟΔΗΓΙΑ 2002/98/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 27ης Ιανουαρίου 2003 για τη θέσπιση προτύπων ποιότητας και ασφάλειας για τη συλλογή, τον έλεγχο, την επεξεργασία, την αποθήκευση και τη διανομή ανθρωπίνου αίματος και συστατικών του αίματος και για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/83/ΕΚ. Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002L0098:20090807:EL:PDF>
- (10) Π.Δ. 138/2005. Εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας προς την οδηγία 2004/33/Εκ της Επιτροπής της 22ας Μαρτίου 2004 «για την εφαρμογή της οδηγίας 2002/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά ορισμένες τεχνικές απαιτήσεις για το αίμα και τα συστατικά του αίματος». ΦΕΚ 195/Α/3.8.2005
- (11) Ν.4443/2016. Ι) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία και της Οδηγίας 2014/54/ ΕΕ περί μέτρων που διευκολύνουν την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ΙΙ) λήψη αναγκαίων μέτρων συμμόρφωσης με τα άρθρα 22, 23, 30, 31 παρ. 1, 32 και 34 του Κανονισμού 596/2014 για την κατάχρηση της αγοράς και την κατάργηση της Οδηγίας 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των Οδηγιών της

- Επιτροπής 2003/124/ΕΚ, 2003/125 ΕΚ και 2004/72/ΕΚ και ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/57/ΕΕ περί ποινικών κυρώσεων για την κατάχρηση αγοράς και της εκτελεστικής Οδηγίας 2015/2392, III) ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/62 σχετικά με την προστασία του ευρώ και άλλων νομισμάτων από την παραχάραξη και την κιβδηλεία μέσω του ποινικού δικαίου και για την αντικατάσταση της απόφασης πλαισίου 2000/383/ΔΕΥ του Συμβουλίου και IV) Σύσταση Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας και τους υπαλλήλους των καταστημάτων κράτησης και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 232/Α/9.12.2016.
- (12) 11528 – Δίπλα Σου. (χ.η.). Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://11528.gr/>
- (13) Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα - Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ - Greece. (1996). Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://unric.org/el/διεθνές-σύμφωνο-για-τα-οικονομικά-και-2/>
- (14) Ν.2101/1992. Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. ΦΕΚ 192/Α/2-12-1992
- (15) The Yogyakarta Principles – Yogyakartaprinciples.org. (2017). Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://yogyakartapinciples.org/principles-en/>
- (16) Συμβούλιο της Ευρώπης. (2010). Recommendation CM/Rec(2010)5 of the Committee of Ministers to member states on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity. Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805cf40a
- (17) Συμβούλιο της Ευρώπης. (2016). Recommendation CM/Rec(2016)7 and explanatory memorandum. Young People's Access to Rights. Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <http://book.coe.int>
- (18) Πολύχρωμο Σχολείο. (2020). Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Διαχείριση ΛΟΑΤΚΙ+ Ζητημάτων στη Σχολική Ζωή - Για μια Συμπεριληπτική Εκπαίδευση σε Ζητήματα Σεξουαλικού Προσανατολισμού, Έκφρασης Φύλου, Ταυτότητας Φύλου και Χαρακτηριστικών Φύλου. Αθήνα. Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://rainbowschool.gr/wp-content/uploads/2020/12/KATEYΘYNTHPIEΣ-ΓPAMMEΣ-2.pdf>
- (19) School Climate Survey | GLSEN. (χ.η.). Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://www.glsen.org/research/school-climate-survey>
- (20) Ηλιοπούλου, Χ., Νικολακάκης, Ν., Διακουμάκου, Φ., Γραμμενίδης, Κ. (2018). Πρώτη πανελλαδική έρευνα για το σχολικό κλίμα - Έκθεση αποτελεσμάτων: Οι εμπειρίες της ΛΟΑΤΚ μαθητικής κοινότητας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αθήνα: Colour Youth.
- (21) Youth Homelessness – The Trevor Project. (χ.η.). Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://www.thetrevorproject.org/get-involved/trevor-advocacy/homelessness/>
- (22) Ν. 4491/2017. Νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου - Εθνικός Μηχανισμός Εκπόνησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α' 152/13.10.2017
- (23) Ύπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. (2012). Guidelines on International Protection No. 9: Claims to Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees. Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://www.unhcr.org/509136ca9.pdf>
- (24) Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: ΟΔΗΓΙΑ 2011/95/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Δεκεμβρίου 2011 σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας. Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0095>

- (25) Ν.4636/2019. Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 169/Α/1.11.2019
- (26) Inter-Agency Standing Committee (IASC). (2015). Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action. Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <http://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2016/01/2015-IASC-GBV-Guidelines-main-book-without-table-spreads.pdf>
- (27) ΚΥΑ 1302/2019. Κατάρτιση Εθνικού Καταλόγου χωρών καταγωγής που χαρακτηρίζονται ως ασφαλείς σύμφωνα με το άρθρο 87 παρ. 5 του ν. 4636/2019. ΦΕΚ 4907/Β/31-12-2019
- (28) ILGA World | Sexual Orientation Laws in the World. (2020). Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από https://ilga.org/sites/default/files/downloads/ENG_ILGA_World_map_sexual_orientation_laws_dec2020.png
- (29) Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας. (2019). ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ : Ανησυχίες και παρατηρήσεις για το Σχέδιο Νόμου Περί Διεθνούς Προστασίας - Colour Youth. Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://www.colouryouth.gr/2019/10/21/deltio-tyπου-lgbtqi-refugees-seeking-asylum/>
- (30) Emantes. (χ.η.). Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://www.emantes.com/>
- (31) Za'atar NGO – Athens, Greece. (χ.η.). Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://zaatarngo.org/el/home/>
- (32) Safeplace International. (χ.η.). Ανακτήθηκε 14 Απριλίου, 2021, από <https://www.safeplaceinternational.org/?lang=el>